

Jaarverslag Integriteit 2022

In het jaarverslag 2022 legt de Koninklijke Marechaussee (KMar) verantwoording af over de staat van integriteit binnen de Marechaussee en de activiteiten die het afgelopen jaar zijn ondernomen om integriteit te bevorderen. In het jaarverslag wordt onderscheid gemaakt tussen vier integriteitsthema's die representatief waren voor 2022.

Thema 1. Sociale veiligheid

Mede naar aanleiding van incidenten in de samenleving, is het bewustzijn over en de aandacht voor sociale veiligheid toegenomen. Zo ook binnen de Marechaussee. Deze ontwikkeling is onder meer terug te zien in de toename van het aantal meldingen over sociale veiligheid.

Het Cluster Integriteit gaf in 2022 verschillende workshops, voorlichtingen, trainingen en adviezen over sociale veiligheid. Op het Opleidings-, Trainings- en Kenniscentrum is daarnaast gestart met 'social class' waarin studenten leren wat van hen wordt verwacht op gebied van sociale veiligheid. Ook zijn de eerste stappen gezet om Virtual Reality-technologie in te zetten voor trainingen op het gebied van sociale veiligheid. Verder zijn kwetsbaarheden op het gebied van sociale veiligheid geïnventariseerd en vormgegeven in een onepager. Met de onepager kunnen leidinggevendenden/commandanten sociale veiligheid bespreekbaar maken en tegelijkertijd signalen (eerder) herkennen. Daarnaast zijn de samenwerkingsverbanden zowel binnen de Marechaussee en Defensie als met ketenpartners geïntensiveerd.

Thema 2. Integriteitsschendingen en onprofessioneel gedrag

Een integriteitsschending is een handeling of het nalaten van een handeling waarbij de Gedragscode en gedragsregels van Defensie worden geschonden¹. In geval van vermoedens van integriteitsschendingen onderzoekt de Sectie Interne Onderzoeken (SIO) de melding.

In 2022 onderzocht de SIO 216 meldingen. Dit aantal ligt hoger dan in 2021, waarin 134 meldingen werden onderzocht. Alleen in 2014 zijn meer meldingen onderzocht. Gemiddeld onderzoekt de SIO (met uitzondering van de coronajaren) 180 meldingen per jaar. Van de 216 onderzochte meldingen zijn er 178 vastgesteld als 'schending'. Hiervan zijn vervolgens 53 schendingen in de lijn afgedaan.

Daarnaast zijn er rechtspositionele trajecten gestart zonder dat onderzoek door de SIO nodig was. Uiteindelijk zijn in 2022 121 rechtspositionele trajecten door Juridisch HR-Advies afgerond. Dit omvat vrijwel alle in 2022 door SIO vastgestelde schendingen. In 66 gevallen is een (leer) maatregel opgelegd. In vijftien gevallen betrof dit ontslag.

¹ Aanwijzing SG-984

Thema 3. Leren

De Marechaussee stelt al jaren 'leren waar kan, sanctioneren waar moet' en gebruikt de leerafpraak dan ook als een afdoening. In 2022 zijn er 26 leerafspraken gemaakt. Andere lerende activiteiten zijn de onderzoeken waarbij het Cluster Integriteit betrokken is. Zo vond in 2022 een leeronderzoek plaats naar pestgedrag en de effecten van de opvolging van de melding die een collega heeft ervaren op drie verschillende eenheden. Voor dit leeronderzoek zijn leidinggevendenden geïnterviewd en is samen met het ExpertiseCentrum Leiderschap Defensie en het Coördinatiecentrum Expertise Arbeidsomstandigheden en Gezondheid gekeken waar winst behaald kan worden ten aanzien van mogelijke interventies. Daarnaast is het Cluster Integriteit aangesloten bij de Academische Werkplaats Defensie; een samenwerkingsverband tussen interne en externe onderzoekers, beleidsmakers en praktijkmensen. Het samenwerkingsverband richt zich op het versterken van sociale veiligheid en gewenst gedrag binnen Defensie door praktijkgericht onderzoek, reflectie en het opzetten van een lerend netwerk.

Thema 4. Professioneel controleren

Tot slot was het onderwerp professioneel controleren een belangrijk thema in 2022. Zo vond op 8 december 2022 het hoger beroep tegen de Marechaussee plaats. In afwachting van de uitspraak is een 'Handelingskader Professioneel Controleren' (HKPC) opgesteld en werd in 2022 geïnvesteerd in de implementatie van dit handelingskader. Binnen het Cluster Integriteit speelt professioneel controleren ook een rol, voornamelijk bij de Sectie Klachten. Wat hier speelt is de toename van het totaal aantal behandelde klachten over etnisch profileren van gemiddeld negen klachten tussen 2018 – 2020 naar gemiddeld zeventien klachten vanaf 2021.

De Sectie Klachten en de klachtbehandelaren van brigades volgden in 2022 een workshop van de Nationale ombudsman over etnisch profileren en klachtbehandeling. Daarnaast implementeert het Cluster Integriteit de aanbeveling uit het rapport 'Verkleurde beelden' van de Nationale ombudsman. Deze aanbeveling betreft een empathische klachtbehandeling met meer aandacht voor de gevoelens van de klager.

Jaarverslag Integriteit 2022

Bijlage 1. Klachtenproces Koninklijke Marechaussee

1.1 Klachten

De sectie Klachten behandelt ingediende klachten, mits deze voldoen aan de voorwaarden voor indiening van een klacht zoals gesteld in de Klachtenregeling politietaken Koninklijke Marechaussee/krijgsmacht 2004 (hierna: klachtenregeling politietaken). Het totaal aantal ingediende klaagschriften in 2022 is 571. Hiervan zijn er 77 niet in behandeling genomen, omdat deze klaagschriften niet voldeden aan de vereisten voor indiening van een klaagschrift. Dat betekent dat 494 klaagschriften in behandeling zijn genomen. Het merendeel van de klaagschriften van 2022, met 492 klaagschriften, vallen onder de klachtenregeling politietaken. De overige twee klaagschriften uit 2022 zijn ingediend conform de klachtenregeling Defensie.

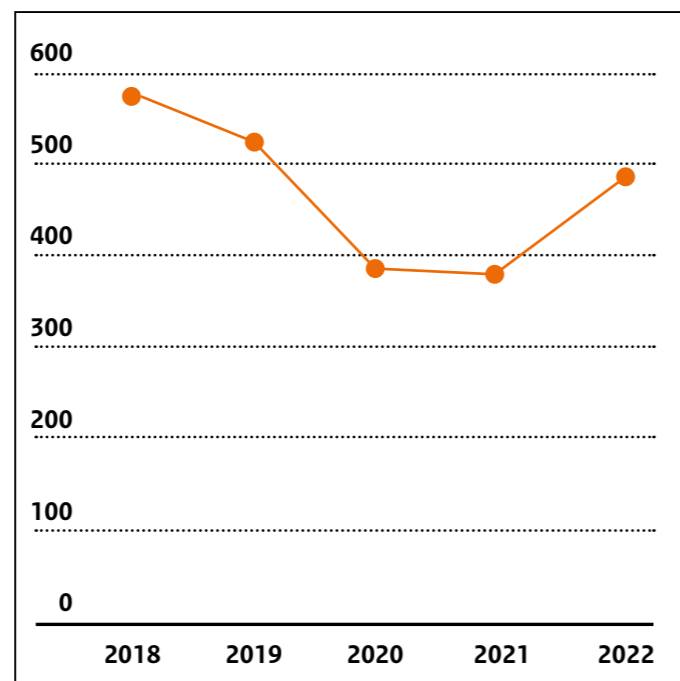
1.2 Bejegening, houding en gedrag

Een van de twee meest opvallende klachtcategorieën in 2022 is bejegening/houding/gedrag. In 2022 zijn er binnen de categorie bejegening/houding/gedrag in totaal 183 klachten ingediend. Dit is een stijging van 62 klachten ten opzichte van 2021. Een mogelijke oorzaak van deze stijging is het afschalen van de coronamaatregelen in 2022 waardoor weer meer contact tussen burgers en de Marechaussee plaatsvond door toename van de reisbewegingen, voornamelijk op Schiphol.

108 klachten van de 183 zijn ingediend over medewerkers van de brigade Grensbewaking op Schiphol. In 2021 was dit aantal nog 55. In 2022 verzorgde de Sectie Klachten op de brigade Grensbewaking voorlichtingen over het klachtproces en de categorieën klachten die het meeste bij deze brigade voorkomen. Met deze voorlichtingen probeert Sectie Klachten meer bewustwording te creëren over het handelen van de eigen medewerkers op de brigade.

1.3 Verkeersgedrag

De andere opvallende categorie is verkeersgedrag. Over verkeersgedrag zijn er in 2022 55 klachten ingediend ten opzichte van 51 klachten in 2021. Hoewel dit geen significante stijging betreft, is het aantal klaagschriften over dit onderwerp niet afgenomen. Omdat de meeste klachten over verkeersgedrag tot de brigade Hoog Risico Beveiliging of de brigade Objectbeveiliging behoren,

Figuur 1. Totaal aantal klachten over politietaken.

zet de sectie Klachten samen met deze brigades in 2023 op de preventie van klachten over verkeersgedrag.

1.4 Etnisch profileren

Het onderwerp etnisch profileren was ook in 2022 een belangrijk thema. Het ingestelde hoger beroep door onder andere Amnesty International en Controle Alt Delete is in 2022 behandeld. De uitspraak volgt in 2023. In 2022 zijn er zeventien klaagschriften ingediend over etnisch profileren. Na een toetsing is één klaagschrift doorverwezen naar de Douane en niet door de Marechaussee in behandeling genomen. In totaal zijn dus zestien klaagschriften over etnisch profileren in behandeling genomen waarvan er negen behoren tot de brigade Grensbewaking. In 2021 werden zeventien klaagschriften in behandeling genomen.

Bijlage 2. Jaarverslag onafhankelijke Klachtencommissie

2.1 Samenstelling Klachtencommissie

De Klachtencommissie is een externe en onafhankelijke adviescommissie. De Klachten-commissie bestaat uit drie leden en wordt bijgestaan door een adviseur. De leden zijn niet werkzaam of werkzaam geweest bij de Marechaussee of enig ander onderdeel van Defensie. In 2022 kende de Klachtencommissie de volgende samenstelling:

- De heer mr. J. Hoekstra, *voorzitter Staatsraad verbonden aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State*
- De heer G. Stegman MPSM EMPM, *lid Voormalig districtschef politie De Markiezaten, eenheid Zeeland – West-Brabant*
- Mevrouw H.R. Oosterop-van Leussen, *lid Lid van Provinciale Staten Zuid-Holland en voormalig burgemeester Graft-De Rijp*
- De heer A. Peperkoorn EMPM, *generaal-majoor Marechaussee b.d., adviseur van de Klachtencommissie.*

2.2 Secretariaat

Het secretariaat van de Klachtencommissie wordt vervuld door het Cluster Juridische Zaken van het Kabinet van de Staf Commandant Marechaussee. In 2022 waren achtereenvolgend secretaris van de Klachtencommissie: de heer mr. J. (Joey) van der Sloot, mevrouw mr E. (Emma) Moosdorff en de heer R. (Rik) van Meijeren.

2.3 Klachtenregeling

Op de interne behandeling van klachten tegen ambtenaren van de Marechaussee is de Klachtenregeling politietaken Koninklijke Marechaussee/ krijgsmacht 2004 van toepassing. Deze regeling voorziet in de instelling van een externe en onafhankelijke Klachtencommissie conform het gestelde in artikel 67a e.v. van de Politiewet 2012 en artikel 9:14 van de Algemene wet bestuursrecht.

2.4 Werkzaamheden

De Klachtencommissie heeft als taak om als externe en onafhankelijke adviescommissie advies aan CKMar uit te brengen over de behandeling en wijze van afdoening van klachten ingediend tegen ambtenaren van de Marechaussee en andere ambtenaren van Defensie in de uitoefening van politietaken. De Klachtencommissie behandelt klachten die niet door middel van overleg met klager of bemiddeling naar tevredenheid van de klager zijn afgerond.

2.5 Cijfers en aantallen

De Klachtencommissie ontving in 2022 vijf nieuwe klachtendossiers ontvangen. Vijf in 2021 ontvangen klachtendossiers zijn ook behandeld in 2022. De Klachtencommissie heeft in 2022 in totaal tien adviezen uitgebracht. De uitgebrachte adviezen hadden betrekking op in totaal 51 klachtelementen. Van deze klachtelementen heeft de Klachtencommissie er één gegrond en 29 ongegrond verklaard, waarvan één gedeeltelijk. Over 21 klachtelementen is geen inhoudelijk oordeel gegeven. De klachten hadden veelal betrekking op discriminatie/etnisch profileren en het gebruik van geweld. De meeste klachten waren gericht tegen medewerkers van de Marechaussee, werkzaam op de luchthaven Schiphol.

Afgezet tegen het grote aantal contactmomenten tussen burgers en medewerkers van de Marechaussee is het aantal door de Klachtencommissie afgehandelde klachten, blijkens de hiervoor aangegeven cijfers, relatief gering.

2.6 Aanbevelingen

Een klachtenprocedure moet voor klager en beklagde duidelijk en transparant zijn. In de klachtenregeling en het huishoudelijk reglement wordt deze procedure beschreven. In haar verslag over het jaar 2021 heeft de Klachtencommissie aanbevelingen gedaan met betrekking tot de eerste klachtenfase. Deze aanbevelingen bestonden uit: het zo compleet mogelijk opstellen van de klachtelementen en het laten plaats vinden van een bemiddelingsgesprek. Het nog meer investeren in een bemiddelingsgesprek blijft een aanbeveling van de Klachtencommissie. Een bemiddelingsgesprek in een vroeg stadium van de procedure zal er toe bijdragen dat klager zich sneller gehoord voelt en de klacht veelal tot een oplossing wordt gebracht. De bevindingen van dat bemiddelingsgesprek dienen wel binnen de gehele Marechaussee organisatie uitgezet te worden, om er van te leren en 'beter' te worden in haar werkzaamheden.

2.7 Duur van klachtenbehandeling in de tweede fase

Een onderbezetting bij het secretariaat van de Klachtencommissie is er de oorzaak van dat adviezen van de Klachtencommissie in 2022 soms langer op zich hebben laten wachten. Dit betreft de Klachtencommissie. Een goede klachtenprocedure kenmerkt zich immers ook door een voortvarende be- en afhandeling van de ingediende klachten.